

Kakim pravnim načelom in katerim zakonitim določilom sledé izročilne pogodbe.

Spisal dr. Rupert Bežek.

Pogodbo, s katero izroča priprost slovenski kmet svoje imetje potomcu ali sorodniku sploh, včasih tudi ženinu ali nevesti kot bodočima sorodnikoma, imenujemo v obče „predajno pogodbo“¹⁾, po naši terminologiji „izročilno pogodbo“.

Znano je, da se ta znak ne nahaja mej pravnimi znaki našega civilnega prava. Zakonodavec tudi ni postavil nikakoršnih posebnih določil za izročitev kmetskega imetja, če odšteješ pravila, določena takšnim vknjižbam, nahajajoča se v §-ih 433.—435. obč. drž. zak.

Tako je za slehern slučaj odločilna vsebina dotične izročilnice, ker § 914. obč. drž. slôve: „da naj se dvomljiva pogodba tako razjasnjuje, da ne pride sama s seboj navskriž in da bo imela moč.“

Redkokedaj proda oče imetje potomcu, ker se veseli pokojnine; le-ta pa je hudo breme; določitev njena kot preužitek je toliko zamotana in prepletena z uveti in naročili, da se prevzemnik čestokrat pomišlja, ali hoče ostati hlapec na očetovem domu, ali pa vender okusiti prostost, iz katere mu grozé določila, dostikrat prenapeta.

Pogajajo se tako dolgo, da se pokaže slednjič venderle kak dobiček prevzemniku na korist. Seveda je takšen presežek čestokrat namišljen; večkrat pokaže se, da presežajo dolgovi imetje. Posledice zamolčanega in pritajenega dolga pa se prikazivajo v pravih mej izročevalcem in prevzemnikom.

Presežek, kazoč se po odbitku vseh prevzetih bremen, h katerim prišteva izročevalec tudi svoj preužitek v desetkratnem

¹⁾ Slovenska preložitev obč. drž. zakonika pri §-u 434.

ali gledé žene preužitkarice v petnajstkratnem poudarku letnih izdatkov za oba vkupe, stvarja iz dotlej meglene tvarine še-le podobo darilne pogodbe.

Preužitek zmatra se po pravici kot protidarilo, naklo-njeno po prevzemniku izročevalcu; cela pogodba je torej še-le gledé presežka darilno opravilo v zmislu §-a 942. obč. drž. zak.: „ako so bile daritve poprej tako izgovorjene, da se mora darilec nasproti obdariti, ne postaja prava daritev zastran celega, temveč le gledé na presežek v vrednosti.“

Razumno odkupi tudi prevzemnik lahko izročevalčevo imetje, ali taki slučaji so redki, pokazivajo se le takrat, kader je pridobil ženin pristopnik kaj imovine, kader je svoj go-spodar. Iz Amerike vrnivši se Dolenjci so v boljše preteklosti faktično z nova kupili domovje; v sedanjem času tega ni več. Izročitev kmeškega imetja je po vsem tem največkrat darilo, odločeno prevzemniku po izročevalcu.

Najvišje sodišče ocenjalo je semtertje izročilnice kot od-platne pogodbe¹⁾; kakor si razvidel iz povedanega — krivo; kajti v izročilnicah je „odplatno“ k večjemu dolgovi in pa od-pravljanje preužitka v natori, na primer žita in mesa pa drugih jednacij potrebščin; pridržan užitek do kakega zemljišča, pridržano stanovanje zmanjšuje darilo le začasno, odnosno se darilo le odloži do izročevalčeve smrti.

Neobremenjeni presežek pa je pravo darilo, cela izročitev radi tega v zmislu določila §-a 942. obč. drž. zak. pravo darilno opravilo.

S tem nazorom ujema se tudi pristojski zakon.²⁾

Ker pa „fiscus“, odnosno njegovi organi pogosto zlorablajo nejasno besedilo v pogodbah v škodo strankam, vidi se umestno nadpisati sleherni presežek kazočo izročilno pogodbo kot „darilno izročilnico“ v zmislu §-a 942. obč. drž. zak.

Izročevalec prepusti navadno prevzemniku: 1.) vse do-movje, nepremično in premično blago: torej hišo z gospodarskim poslopjem, s takšnim orodjem in živino (fundus instructus); pri-

¹⁾ Razsodba z dne 20. aprila 1865, G. U. W. 3623.

²⁾ § 50. prist. zak., zlasti pa ces. naredba z dne 19. marca 1853. št. 53. drž. zak., § 2. odst. 1. — Primeri tudi Geller, Justizgesetze, I. B. pri §-u 530.

držech si le semtertje kako njivo ali pašnik ali gozd v dosmrten užitek (§-i 309., 315., 319. in 427. obč. drž. zak.) proti 2.) prevzetju dolgov in odpravljanju preužitka (§-i 1019., 530. in 1284. obč. drž. zak.); 3.) prebitek ali presežek nad prevzetimi dolžnostmi zmatra se kot izročevalčevo darilo prevzemniku (§ 942. obč. drž. zak.).

Prepustitev imetja sploh naslanja se na določila civilnega zakona „o lastnini in posesti“¹⁾; kako se prepušča posest, nam povedo dotična določila o pridobivanju lastnine; važen je torej za pridobitev posesti kakor pri lastnini, pridobitni „naslov“ in pridobitni „način“.

V tem se precej ujemata Randa pa Pfersche, slednji kot najnovejši pisatelj o posesti domačega prava. Pfersche-tu je pravni naslov: pogodnikov dogovor o gospodarstvenem smotru izročitve; takšen smoter pa je: plačilo dolga, dota, kup ali darilo, in mnogo drugih; z golo izročitvo nepremičnin ne pridobiš si lastnine, to ustvarja še-le pravni naslov.²⁾

Pfersche pobija Rando, češ, da slednji ne prizna pravnega naslova; a ta trditev ni povsem resnična. Kajti slednji je le razkrojil pravni naslov na dva kosa.

1.) prvi mu je pravni nagib, na primer izročitev v svrho, da se poplača dolg;

2.) drugi mu je stvarni naslov, to je pogodba sama: kup, darilo in druga opravila. — Randa taji le, da bi trebalo stvarnega naslova pogodbi v pridobitev lastnine ali posesti; takoj pa pridene, da je odvisno, od zakonodavca se li zadovoljuje z golim sporazumom, to je, da se kaka reč izroči le abstraktno, ne da bi pogodnika izrazila, se li je reč kupila ali prodala; umljivo je, da slehern zakon lahko zahteva, da se določi v vsakej pogodbi nagib ali pravni namen, naj si bo ali plačilo ali dota, kup ali darilo.

Pri izrazitih pogodbah, kakoršna je n. pr. menična obljuba, se izpregleda lahko naslov brez sleherne posledice.³⁾

¹⁾ Peto poglavje: „O pridobivanji lastnine s predajo“.

²⁾ Das österr. Sachenrecht, I. Band, Besitz, Manz, Wien, 1893, stran 129 in dalnje.

³⁾ Randa: Eigentumsrecht, 2. Aufl. str. 290 in dalj., osobito opazka 55; istega Besitz, § 14., str. 382 in dalj.

Pravnega naslova treba le v pridobitev „zakonite posesti“, gola posest shaja brez njega. § 316. obč. drž. zak. namreč slove: „Posest reči se imenuje zakonita, če se opira na veljavno ime, to je na pravno podstavo, s katero se kaj pridobiti more.“

Gledé nepremičnin pa zahteva Randa z ozirom na zemljiško-knjižni zakon sam, da se navede v pogodbi pravni naslov¹⁾, poudarja iz praktičnega stališča, da se v obče povsodi dandanes zahteva navajanje pravnega naslova, n. pr.: „N. N. kupi in izroči N. N. to ali drugo reč“, dandanes ne zadostuje torej le izraz: „Jaz ti izročim to ali drugo reč“, zlasti ne v zemljiško-knjižnih listinah. Prodaja je vsekako zadosten pravni naslov v pridobitev posesti, seveda se jej mora pridružiti tudi vknjižba v zemljiški knjigi; vsaj v pridobitev zakonite posesti, kajti brez nje nisi pravi posestnik nepremičnine (§-i 321., 322. in 441. obč. drž. zak.²⁾)

Gledé tradicije ali izročitve sta si Pfersche in Randa le navidezno navskriž: prvi imenuje izročitev kake reči naturalno opravilo, ker je treba, da prevzemnik v resnici razpolaga z rečjo³⁾; a Randi je sicer izročitev formalen čin, takoj pa se opomni, da ne more obstati za-se abstrakten sporazum, ne da bi se navel na gib, kateremu naj služi kaka reč.

Molčeč nameravata pogodnika poplačati kak dolg, doto nakloniti komu in druga opravila izvršiti. Tu gre torej le za to, ali zahteva zakonodavec navesti v pogodbi, kaj nameravata pogodnika z izročitvo, kaj ju je navedlo k izročitvi; odnosno lahko zakon zahteva, da dokaže tožnik pred sodiščem nagib izročitve⁴⁾

Premičnine izročamo lahko v jednakej obliki kakor nepremičnine; to sledi iz §-ov 315. in 427. obč. drž. zak.⁵⁾ Zlasti gledé nepremičnin je prvo določilo velevažnega pomena: „s posrednim posedanjem, kader nam imetnik kako reč prepusti,

¹⁾ Eigentum, str. 391 opom. 17; stran 287, op. 56 h in 57.

²⁾ Predležeča trditev se vzdržuje proti Randovej „§ 321. in 322. sind eine Totgeburt.

³⁾ L. c. stran 134 opazka 8 in stran 135.

⁴⁾ Eigentum str. 302 in dalje.

⁵⁾ Pfersche, stran 146—148

se zadobi vse, kar je imel prejšnji imetnik in kar je po razločnih znamenjih predal, in ni treba, da bi se vsak del celote posebej prevzel.“

Kaj so znamenja, določuje zopet § 427. obč. drž. zak.: „pisma, ki lastnino dokazujejo; orodje, s katerim more zgolj prevzemnik sam reč vzeti v posest; in priznaki, združeni z rečjo, po katerih sleherni razločno uvidi, da se je reč v resnici izročila drugemu.“ Randa opiše na kratko pomen znamenja ali znaka: slehern čin, storjen v to svrho, da se iz njega razvidi razločno resna volja pogodnikov.

Gledé na § 863. obč. drž. zak. je razločen znak sleherna izrecna izjava, ne tudi molčeča. Znaki nadomestujejo popolnoma „resnično“ izročitev iz roke v roko, Randa izvzema le listine, katere so mu simbolična izročitev; a slednje je krivo, kajti tudi listine so izrecno navedene v §-u 427. obč. drž. zak. Vsi v tem določilu popisani znaki ustvarjajo resnično, ne-le simbolno izročitev.¹⁾

Popolnoma veljavno izročajo se torej nepremičnine, hiša z zemljišči in premičninami vred, z listino, v katerej se bere, da so se sporazumele stranke o tem, kedaj stopi prevzemnik v posest zemljišča.

V dokaz posesti sklicuješ se lahko na posest sprednikov, kakoršna je razvidna iz zemljiške knjige, le-ta ti služi v dokazilo. Zadostuje, da si prevzel po javnej knjigi, v njej popisanim obsegu, ni treba resnično posamične parcele vzeti v posest; kolikor je zapisanih zemljišč ob izročitvi v javnej knjigi, toliko si jih prevzel; nasprotno izročevalec ti mora dokazati, da ti je manj izročil, nego stoji zapisanih v javnej knjigi.²⁾

Kmetško posestvo si prevzel veljavnim potom v posest:

- a) če so se vse prevzemniku dobro znane parcele natančno iz zemljiške knjige prepisale odnosno zapisale se v izročilnici; ali pa
- b) če ti jih je zročil izročevalec iz bližine, ne daleč od posamične parcele.

¹⁾ Randa, Besitz, stran 311—329, pa Eigentum, stran 306; njemu nasprotuje Burkhardt: System des österr. Privatrechtes, III. B. str. 45 v zgorenjem zmislu.

²⁾ Pfersche, l. c. str. 198; 146—148.

Vsekako naj se popišejo v izročilnicah natančno posamične parcele, jedna za drugo s številko in znakom obdelovanja; dobro je tudi pripomniti, da so se razkazala posamična zemljišča prevzemniku na mapi.

Takšna izročitev je po našem zakonu faktična, ne simbolična; ni ti treba hoditi od zemljišča do zemljišča, celo na lice mesta ne, nikar da bi še stopal po parcelah. Le pri zemljiščih, katera se uživajo skupno, nerazdelno, naj oprezno stranki določita še meje.¹⁾

Vse to sledi iz §-ov 315. in 427. obč. drž. zak.

Od hiše kot središča kmetškega imetja precej oddaljeno zemljišče prevzameš s pritiklinami in premičninami vred takoj v veljavno posest, če si le neposredno stopil v posest in užitek hiše.²⁾ Najvišje sodišče je istega nazora.³⁾

Sploh pa je v zmislu §-a 309. obč. drž. zak. mnogo zavisno od tega, kako tesno je hranil izročevalc posestvo, ali več ali manj očitno ž njim razpolagal in ravnal.

Če je reč tesno zvezana z izročevalcem, zadostuje, da se preseli v ravno takšno zvezo prevzemnikovo; gledé blizu hiše nahajajočih se zemljišč je zadostno, da si pridrži izročevalc za nedoločeno dobo, n. pr. do smrti, užitek, kar sledi iz §-a 319. obč. drž. zak. (constitutum).

Pri napravljanju izročilnic naj se povprašujejo stranke, katera zemljišča so oddaljena od hiše, katera ne; kajti če pravna zveza z izročevalcem ni dosti vidljiva, če je predmet od gospodarskega središča oddaljen, ne zadošča pridržek, skovan po §u 319. obč. drž. zak., treba bo v slednjem slučaju navesti parcelo za parcelo natančno, ter naj prevzemnik izrecno izjavi, da jih prevzame v posest (§ 427. obč. drž. zak.).

Po izročitvi imetja obveže se prevzemnik navadno, da bo plačal dolgove in bremena, vknjižene kakor nevknjižene, včasih tudi, da poravna bratu ali sestri s tem opraviлом določene dedinske deleže.

Največja muka je razumnikom in višjim sodiščem predležeča točka kmetških izročilnic: ali lahko veljavno izroči lastnik svoje dol-

¹⁾ Randa, Eigentum, str. 350 in dalje.

²⁾ Pfersche, l. c. str. 198;

³⁾ G. U. W. 2037, 2217 in 8517.

gove, je-li sme tožiti upnik poleg prevzemnika tudi še starega dolžnika; smejo li v njihovih dedinskih pravicah morda prikrajšani nujni dediči izpodbijati pogodbo, in sicer iz kakšnega pravnega naslova?

V obče se trdi lahko ne gledé na premnoge in različne, nasprotujoče si nazore, da odločuje v tej točki dogovor mej pogodnikoma; slednji je odvažen za to, je-li se je hotel izpustiti izročevallec iz dosedanje dolžne obveze ali ne, ali naj bo še v bodoče poleg novega dolžnika obvezan.

Ko se je na kmetih raznesel glas o kakej izročitvi, prihrume navadno vsi upniki k notarju, ne da bi jih bil kdo klical. Tu sluhajo, se li tirjatev vsprejme v izročilnico ali ne, ter v kolikem znesku se cdobri.

Če pritrdi upnik pismeno, zadovoljivši se z novim upnikom, je opravilo gotovo; pokaže se ti podoba popolnega nakaza v zmislu §-a 1401. obč. drž. zak., po katerem odkazanec ali asignat plača nakazanca ali asignatarja, mej tem ko izstopi nakaznik ali assignant iz dolžne zaveze.

Za točno plačilo pa je nakaznik odgovoren slično odstopniku v zmislu §-a 1406. obč. drž. zak., kajti nakaz ni plačilo, marveč le opravilo, vsled katerega poskuša nakazanec priti do plačila.¹⁾

Opomniti pa je, da naj se v takem slučaju sprejme v izročilnico izrecna upnikova izjava, kajti usten dogovor ne bi zadostoval po besedilu §-a 888. obč. drž. zak., kateri slove:

„Če se je o pogodbi pismo napravilo, tedaj se ne ozira na ustne dogovore, o katerih kdo trdi, da so bili ob enem storjeni, ki pa se s pismom ne ujemajo, ali nove pristavke zapopadajo.“

Kader se nista pogodila pred izročitvo pogodnika z upnikom, tedaj ni popolen takšen nakaz; dvomljivo je, li sprejme upnik prevzemnika kot novega izključnega dolžnika ali ne?

¹⁾ Glej Hasenöhr: Österr. Obligationenrecht, 2. B. §-a 77., 78.; § 95.: „Geben an Zahlungsstatt“, in „Schuldübernahme, Zahlungsübernahme“; še jasnejše razpravlja to težko stvarino naš Krainz, System des österr. Privatrechtes, I. B., §-a 136. in 137.: „Zahlungsmandat“ in „Assignment“; a najboljše pa Canstein v brošuri: „Chek, Wechsel und deren Deckung“. §-i 2.—4.

Radi te pomanjkljivosti kaže se takšno opravilo le kot mej izročevalcem in prevzemnikom veljavna pooblastitev.

Če je pa upnik na izročnem posestvu vknjižen, zlasti na dobri stopinji, n. pr. „primo loco“, potem nima zanj izročitev itak nobenih hudih posledic; posestvo je že po sebi za tirjatev zastavljeno, lastnik celo osebno ni obvezan k plačilu, temveč nepremičnina jamči v to svrho po glasu §ov 443., 461., 466., 928. in 1500. obč. drž. zak., kar je posebno jasno iz novele, določujoče „hipotekarno tožbo“, to je naredbe justičnega ministerstva z dne 19. septembra 1860, št. 212. Da je preložitev dolgov nakaz v „nepopolnem“ zmislu, treba je izrecne izpustitve izročevalca po prevzemniku, tako da je prvi obveze prost; naj se torej v izročilnico vpiše: „Prevzemnik N. N. pa prevzema v svojo izključno plačilno obljubo vse izročevalčeve dolgove“ — ali nekatera bremena, kakor sta se sploh dogovorila pogodnika.

Pogostoma vrši se izročitev imetja, ne da bi se bil pogovoril izročevallec pred izročitvijo z upnikom; slednji izve čestokrat mnogo pozneje, da je dobil novega dolžnika.

Upnik ni zavezan, kar tako izpustiti svojega starega dolžnika, ni treba mu potrditi novega usiljenca, kateri je čestokrat nezanesljivejši mimo prvega.

Brez upnikove privolitve narejena izročilnica, kazoča se kot poskušen nakaz, izpremeni se takoj, ko zavrne obveščeni upnik novega dolžnika usiljenca v plačilen ukaz, v katerem upnik v zmislu §-a 1019. obč. drž. zak. ne izgubi starega dolžnika, temveč mu odslej, od obvestitve računši jamčita dve osobi za plačilo, poleg starega še novi dolžnik, to je prevzemnik.

Napominano določilo pa slove:

„Ako je pooblaščenec dobil in sprejel naročilo, tretjemu kako korist nakloniti, zadobi tretji brž, ko mu je to pooblastilec ali pooblaščenec naznanil, pravico enega ali drugega tožiti“, to je ali izročevalca ali prevzemnika.

Da je tožba zoper izročevalca dopustna, je ob sebi umevno; slednji je dolžnik, on se je upniku obvezal; o tem zakon tudi ničesa novega ukrenil ni. Kar pa ni takoj umljivo,

je dopustnost tožbe zoper prevzemnika, s katerim doslej upnik ni bil v nikakej pravnej zvezi.

Razmotrivanje izročilnic ni nikoder doslej v tolikem obsegu izvršilo se; a treba je takšne razprave z ozirom na bodoče prepire mej izročevalcem in prevzemnikom z jedne strani, pa izročevalcem in upnikom z druge strani.

S §-om 1019. obč. drž. zak. upeljal je zakonodavec načelo, po katerem nakloniš sleherniku nepogodniku kako korist; s tem zgrudilo se je v prah staro rimskopravno načelo, da velja pogodba le mej pogodnikoma.

Ta napredek pa velja le za kako naklonjeno korist, mej tem ko ne smeš in ne moreš zakonito obvezati ali obremeniti nepogodnika; naš zakon ne pozna takozvanih: „Verträge zu Lasten Dritter“. ¹⁾

Čudno je, da se zavija naklonilo koristi v obliko pooblastitve; sigurno se razvije iz pogodeb na korist nepogodnikom še posebna oblika opravil v civilnem zakoniku.

Veljajo pa izročilnice, napravljene po kroju §-a 1019. obč. drž. zak., kakor za vknjižene tako za nevknjižene dolgove.

Čuditi pa se je v obče omahljivosti avstrijskih sodišč, da včasih zahtevajo od upnika tožnika, da se mu pridruži še izročevalec kot namestnik pomočnik. ²⁾

Nakaz ali asignacija se loči torej temeljito od plačilnega naročila (Zahlungsmandat). Pri „nakazu“ se odveže stari dolžnik, ostane upniku le prevzemnik; pri „plačilnem naročilu“ ali pogodbi, narejenej v korist nepogodniku, pa se nam kažeta vštric dva dolžnika: izročevalec in prevzemnik.

Razumno je, da za-se prevzemnik lahko odveže izročevalca od obveze z obljubo, da bo odslej sam plačnik, ter izročevalec tožbe obvarovan; ali taka obljuba, napravljena mej pogodnikoma, nepogodniku na škodo, nikakor pa ne na korist, ne veže upnika, kateri se pogodbi ni pridružil.

¹⁾ Hasenöhr I. c., I. B., drugi nat., 1892 str. 448—483. Primeri razun knjig pri prejšnji opazki navedenih še velezanimivo knjigo: Pandekten von Dr. Ferd. Regelsberger I. B. 1893, § 159.: „Die Stellvertretung“.

²⁾ V Babnikovej „terminologiji“ se nahaja za ta pojem le beseda „namestnik“, katera se mi z ozirom na svojosti take osebe v civilnem pravnem postopku ne vidi zadostna. V stvari primeri Hasenöhr I. c. I. B. str. 473.

Nepogodniku kot upniku je navzlic takemu dogovoru slobodno, da toži ali izročevalca ali prevzemnika.

O tem se ne bi bilo smelo nikoli dvojiti; navaden, priprost človek uvažuje reč z drugega stališča; izročilnice preskočijo namreč dedinski red, razpolagajo z imetjem, do katerega imajo pristopnost tudi nujni dediči; pravično je, da slednji postopajo lahko tudi zoper izročevalca, če so v nujnem deležu prikrajšani.¹⁾

Pozneje naj se razpravlja o tem, kako je nujnim dedičem izpodbijati izročilnice iz naslova darilne pogodbe; v kolikor je namreč prevzemnik njim na škodo preveč obdarjen po presežku, kazočem se po odbitku dolgov in raznovrstnih bremen. To se zgodi na podlagi §-a 951. obč. drž. zak.

Izročevalec izgovarja si navadno manj ali več obsežen preužitek.

Če si pridržiš v izročilnici le dosmrtni užitek do kake njive ali pa rabo stanovanja, tedaj ta pridržek ni nikak dolg, nobeno breme prejemnikovo; pridržek utesnuje le darilo, odnosno se slednje odloži do trenutka, kader ugasne pravica, izražena v pridržku; tak trenotek pa je navadno izročevalčeva smrt.

Preje se je že dokazalo, da je tak pridržek znamenje izročene in prevzete posesti v zmislu §-a 319. obč. drž. zak., gledé reči namreč, katere se nahajajo v tesnej izročevalčevej hranitvi.

Opomniti je še le-to gledé pridržka, da treba izraziti ga v pravnoveljavnej obliki, kot pravico služnosti.

Pridržek užitka do nekaterih zemljišč izraža se s tem, da dovoljuje prevzemnik omejitev lastninske pravice po zabeležku, da pristoji do te ali druge parcele izročevalcu dosmrtna služnost užitka (§i 509., 511., 520. obč. drž. zak., § 12. odst. 2., odnosno § 20. lit. a) zemlj. zak.).

Seveda se ta zakonita določila nekoliko po strankinih dogovorih lahko predružačijo, na primer, da je izročevalec gledé sebi pridržanih predmetov odvezan od slehernih dolžnosti in bremen.

¹⁾ Hasenöhr, I. c. I. B., str. 469., opazka 32.

Pridržana ali z izročilnico še-le ustvarjena pravica do rabe stanovanja opira se na določila §-ov 521. in 522. obč. drž. zak. V svojo izbo uvede izročevalec lahko svojo deco s posli vred, ne pa tudi žene iz družega zakona niti njenih otrok, zlasti ne, če se je izgovorila soba le prvej ženi in njenemu soprogu. Če pa je pravica neomejeno dogovorila se, tedaj sprejme lahko sprog tudi ženo iz družega zakona v svojo izbo.¹⁾

Najboljše je pač, če izraziš v izročilnici, da ostane preživečemu užitkarju ves izpogojeni preužitek; ako se ni ničesa o tem določilo v pogodbi, odpade po smrti jednega užitkarja polovica vsega preužitka; to je že nekaka domneva.

Izjava pa se lahko ta domneva iz §-a 484. obč. drž. zak., kateri velja sploh za služnosti, bodisi zemljiške ali osobne služnosti; to se kaže že iz nadpisa pri §-u 482. obč. drž. zak.

Kar se izročevalcu odpravlja v prihodkih, kakor poljskih pridelkih, in včasih v novcih za jeden teden, ali po mesecih, imenuje se v pravnem zmislu prihodek ali renta.

Do najnovejše dōbe prištevali so praktični juristi take dolžnosti v naturalijah osebnim služnostim, akopram je določil § 530. obč. drž. zak., da „stanovitni letni prihodki niso nobena taka osobna služnost, in da se morajo torej po svoji naravi na vse naslednike prenašati.“

Torej se ravnaajo taki obeti po določilih §-ov 1284.—1286. obč. drž. zak.²⁾

Kader se o rokih dvoji, pravi § 1285. obč. drž. zak., se plačujejo taki preužitkarski dohodki za tri mesece naprej, ter preneha preužitek „s smrtjo tega, od kogar življenja zavisi.“

V občē pa se odpravljanje prihodkov ravna po šegi in običaju. V Kranjcih, zlasti Dolenjcih se „živež“ odpravlja predobno ali anticipando, vedno o sv. Martinu, leto za letom.

(Konec prihodnjič.)

¹⁾ Glej razsodbe najvišjega sodišča, navedene pri Gellerju: Oesterr. Justizgesetz, I. B., 4. natis, 1886, pri §-u 521. obč. drž. zak.

²⁾ Gledé razsežnega književništva v predležeči stroki glej navajanja v Hasenöhrlovej knjigi. B. I. str. 448; primeri tudi moj članek iz letnika 1889. časnika „Not. Zeitung“.

